

Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 07.04.1986, sp. zn. 5 Tz 13/86, ECLI:CZ:NS:1986:5.TZ.13.1986.1

Číslo: 14/1987

Právní věta: K materiální stránce použití okolnosti porušení důležité povinnosti uložené podle zákona jako okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Na případy, kdy škodu na zdraví nebo smrt jiného způsobí v dopravním provozu cyklista, se nevztahuje dohoda uzavřená mezi ministerstvem zdravotnictví ČSR a ministerstvem financí ČSR na základě zmocnění v ustanovení § 42 odst. 1 vyhl. č. 34/1965 Sb. ve znění pozdějších předpisů, podle níž se regresní náhrady vypořádají bez uplatnění. V takových případech může příslušný ústav národního zdraví uplatňovat v trestním řízení regresní náhradu a vystupovat jako poškozený s právy uvedenými v § 43 odst. 2 tr. ř.

Soud: Nejvyšší soud SSR

Datum rozhodnutí: 07.04.1986

Spisová značka: 5 Tz 13/86

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Ublížení na zdraví

Předpisy: 141/1961 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

K stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, Nejvyšší soud ČSR zrušil pravomocný rozsudek okresního soudu v Trutnově ze dne 23. října 1985 sp. zn. 3 T 744/85 a tomuto soudu přikázal, aby věc obviněného M. V. znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem okresního soudu v Trutnově ze dne 23. října 1985 sp. zn. 3 T 744/85 byl obviněný M. V. uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák., kterého se dopustil tím, že dne 7. srpna 1985 na silnici č. 16 v km 164,5 v Chotěvicích, okr. Trutnov, v 04.20 hod. na jízdním kole, které nesvítilo, narazil do protijedoucího chodce I. D., srazil jej na vozovku, přičemž I. D. utrpěl zranění, kterým na místě podlehl.

Za to byl obviněnému uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání šestnácti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. a) tr. zák. zařazen do první nápravně výchovné skupiny. Podle § 228 tr. ř. bylo obviněnému uloženo zaplatit poškozené E. F. na náhradu škody částku 2008,- Kčs. Rozsudek nebyl napaden odvoláním a nabyl právní moci.

Proti tomuto rozsudku podal generální prokurátor ČSR ve prospěch obviněného stížnost pro porušení zákona. Uvádí, že obviněný porušil pravidla silničního provozu v ustanovení § 24 odst. 6 a § 4 odst. 1 písm. a) vyhl. č. 100/1975 Sb. Porušení těchto ustanovení lze sice považovat po formální stránce za porušení důležité povinnosti uložené podle zákona ve smyslu § 224 odst. 2 tr. zák., okresní soud však nehodnotil, zda pro použití této kvalifikace byly splněny i materiální podmínky. V tomto směru poukazuje stížnost pro porušení zákona především na skutečnost, že se obviněný vydal na cestu s jízdním kolem, které mělo fungující osvětlení, a k jeho poruše došlo až v průběhu jízdy. Poruchu se obviněnému nepodařilo odstranit a k nárazu do chodce došlo v malé rychlosti. Tyto okolnosti i přes závažný následek snižují nebezpečnost činu obviněného pro společnost natolik, že nejsou dány podmínky § 88 tr. zák. pro použití vyšší trestní sazby ustanovení § 224 odst. 2 tr. zák.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozsudku, jakož i správnost řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Okresní soud správně zjistil, že obviněný vyjel kritického dne z domova do zaměstnání na jízdním kole, které bylo vybaveno řádně fungujícím osvětlením. Jel za tmy a mírného deště. Během cesty došlo k poruše osvětlení, kterou se obviněnému nepodařilo opravit, takže pokračoval v jízdě bez světla. Po ujetí asi 200 m v mírné rychlosti narazil do I. D., který šel v protisměru, a srazil ho. Poškozený utrpěl tak závažná zranění, že jim na místě podlehl. Okresní soud nepochybil, pokud v jednání obviněného spatřoval porušení ustanovení § 24 odst. 6 vyhl. č. 100/1975 Sb., o pravidlech silničního provozu, které stanoví, že u jedoucího jízdního kola musí být za snížené viditelnosti rozsvíceno stanovené osvětlení, a § 4 odst. 1 písm. a) téhož předpisu, které řidičům ukládá užít k jízdě jen vozidla, které splňuje stanovené podmínky provozu vozidel na silnicích. Porušení těchto ustanovení pravidel silničního provozu mívá zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život a zdraví, a je tedy porušením důležité povinnosti uložené řidičům podle zákona ve smyslu § 224 odst. 2 tr. zák.

K tomu, aby mohl okresní soud uvedenou vyšší kvalifikaci trestného činu použít, ovšem nestačilo, že byl naplněn zmíněný formální znak. Podle § 88 tr. zák. se k okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, přihlédne jen tehdy, jestliže pro svou závažnost podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. V tomto směru okresní soud poukázal však jen na závažný následek, jímž byla smrt poškozeného. I když lze s okresním soudem souhlasit v tom, že způsobený následek nebezpečnost činu obviněného zvyšuje, není stupeň nebezpečnosti činu pro společnost určován jen tímto následkem. Okresní soud měl komplexně vyhodnotit všechny okolnosti případu významné z hlediska ustanovení § 3 odst. 4 tr. zák.

Tak měl vzít též v úvahu, že příčinami, pro které obvykle dochází k obdobným dopravním nehodám, bývá, že cyklista podceňuje nutnost vybavení jízdního kola řádně fungujícím osvětlením a vydá se na cestu již bez tohoto zařízení nebo se světlem, které nefunguje. V posuzovaném případě však obviněný zakoupil nové kolo přibližně týden před dopravní nehodou. Kolo bylo vybaveno řádným osvětlením, které fungovalo nejen před započatím jízdy, ale ještě v jejím průběhu. Když obviněný zjistil poruchu, zastavil a pokoušel se ji odstranit zvýšením přítlačné síly třecího kolečka dynamu k plášti kola. Po této opravě světlo určitou dobu opět svítilo, i když s poruchami, a teprve asi 200 metrů před místem dopravní nehody přestalo fungovat. Za této situace se obviněný pro další jízdu rozhodl proto, že spěchal do zaměstnání. Svým činem tedy neprojevil lehkomyšlnost a podceňování významu pravidel určených k zajištění bezpečnosti silničního provozu, naopak postoj obviněného a jeho jednání před nehodou snižují stupeň nebezpečnosti jeho činu pro společnost.

Ani průběh dopravní nehody nebyl typický pro obdobné, běžně se vyskytující případy. K těžším následkům na zdraví chodců dochází zpravidla proto, že je cyklista srazí neosvětleným kolem ve velké rychlosti, např. při jízdě s kopce, při riskantní jízdě ovlivněné alkoholem apod. V posuzovaném případě obviněný před jízdou alkohol nepožil. K nehodě došlo na přímém rovném úseku silnice.

Obviněný uvádí, že mu vítr stahoval kapuci z hlavy a musel ji proto stále přitahovat zpět do čela; jel tedy volnějším tempem. Kolo poškozeného přímo nenarazilo, zachytilo pouze pravým pedálem za holeň pravé nohy poškozeného. Obviněný při pádu z kola udeřil čelem do hlavy poškozeného, a tím přispěl k prudkému naražení temena hlavy poškozeného na vozovku. Tak došlo ke zlomenině lebky a následnému zhmoždění mozku, které vedlo ke smrti.

Ze stop zajištěných na vozovce lze dále dovodit, že poškozený byl sražen ve vzdálenosti 1,4 m až 1,85 m od levého okraje silnice ve směru své chůze. Poškozený tedy nešel ve vozovce co nejbližší k jejímu okraji, jak mu to ukládalo ustanovení § 42 odst. 3 vyhl. č. 100/1975 Sb. Tato okolnost snižovala míru zavinění obviněného na vzniku dopravní nehody a měla význam pro hodnocení stupně nebezpečnosti jeho činu pro společnost.

Obviněný nebyl dosud trestán. V místě bydliště má velmi dobrou pověst, aktivně se účastní veřejného života, pracuje jako poslanec. Také posudek zaměstnavatele vyznívá pro něho příznivě; byl vyhodnocen jako nejlepší pracovník organizace, je zapojen v činnosti společenské organizace na pracovišti.

Po vyhodnocení všech těchto okolností bylo proto možno učinit závěr, že nebezpečnost činu obviněného pro společnost i přes závažný následek nedosahuje stupně, jaký se vyskytuje u nejlehčích, běžně se vyskytujících případů trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák. Jestliže tedy okresní soud u obviněného tuto právní kvalifikaci použil, porušil v tomto ustanovení zákon v neprospěch obviněného.

Zákon však byl porušen i ve prospěch obviněného. Zavini-li občan poškození zdraví nebo smrt jiné osoby, je povinen zaplatit československému státu tzv. regresní náhradu, jíž se rozumí náhrada nákladů léčebně preventivní péče, vyplacené dávky nemocenského pojištění, vyplacené dávky důchodového zabezpečení, popřípadě jiné náklady vynaložené společností (§ 1 zák. č. 33/1965 Sb.). Řidiči motorových vozidel jsou proti své odpovědnosti za škody na životě a zdraví povinně pojištěni u Čes. státní pojišťovny (vyhl. č. 123/1974 Sb.). Jestliže při dopravní nehodě zaviní řidič motorového vozidla škodu na zdraví nebo smrt jiného, jde o případ, na který se vztahuje dohoda uzavřená mezi ministerstvem zdravotnictví ČSR a ministerstvem financí ČSR o okruhu pojištěných případů, v nichž se regresní náhrady vypořádají bez uplatnění (dohoda je uveřejněna ve Věstníku ministerstva zdravotnictví ČSR, částka 21-24/1980). /1/ V případech krytých touto dohodou se má za to, že regresní náhrada byla zaplacená již při vzniku regresního nároku. Pro účely trestního řízení to pak má ten důsledek, že československý stát není v trestním řízení poškozeným s právy uvedenými v § 43 odst. 2 tr. řádu a ústav národního zdraví, který je jinak oprávněn uplatňovat za poškozený stát regresní náhradu proti obviněnému z trestného činu, v trestním řízení již nárok na regresní náhradu uplatnit nemůže.

Případy, kdy škodu na zdraví nebo smrt jiného způsobí cyklista, však zmíněnou dohodou mezi ministerstvem zdravotnictví ČSR a ministerstvem financí ČSR kryty nejsou. To znamená, že ústav národního zdraví může proti cyklistovi, obviněnému z trestného činu, kterým způsobil jiné poškození zdraví nebo smrt, v trestním řízení požadovat přiznání regresní náhrady, a je tedy třeba jednat s ním jako s poškozeným s právy uvedenými v § 43 odst. 2 tr. ř. V projednávaném případě bylo proto povinností již orgánů přípravného řízení poučit příslušný ústav národního zdraví o možnostech uplatnit nárok na regresní náhradu a poskytnout mu plnou možnost k jejímu uplatnění (§ 46 tr. ř.). Stejnou povinnost měl i okresní soud. Protože zmíněné orgány tyto povinnosti nesplnily, porušily zákon v ustanovení § 46 tr. ř.

Poznámky pod čarou:

1) Od 1. 1. 1986 je účinná nová dohoda mezi ministerstvem zdravotnictví ČSR a ministerstvem

financí ČSR, publikovaná v Bulletinu Nejvyššího soudu ČSR, trestní část, č. 2/1986, str. 88-91 (poznámka redakce).